

Kultur
MINISTERIET

SCENEKUNSTDIALOG

*Visionspapir for udviklingen af
scenekunsten i Danmark*

SCENEKUNSTDIALOG
VISIONSPAPIR FOR UDVIKLINGEN AF SCENEKUNSTEN I DANMARK

Udgivet maj 2015 af
Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Rapporten kan læses og downloades
på Kulturministeriets hjemmeside
www.kum.dk

Forside: Mågens/Nørrebro Teater 2015. Foto: Ulrik Jantzen

1.

INDLEDNING

Ideen med Scenekunstdialog 2015 har været at igangsætte en dialog mellem alle aktører på scenekunstmrådet om, hvor dansk scenekunst skal bevæge sig hen, og hvordan vi kan nå målet.

Dialogen blev sat i gang i januar med konferencen Scenekunstdialog 2015. Der blev afholdt 2 planlægningsmøder forud for konferencen, og afviklingen af konferencen skete i tæt samarbejde med områdets aktører. Efter konferencen har der været afholdt 5 dialogmøder med ministeren og repræsentanter fra hele scenekunstmrådet. Repræsentanterne fra scenekunstmrådet har endvidere afholdt et eget møde uden ministeren.

Formålet med de opfølgende dialogmøder har været at udkrystallisere de vigtigste budskaber fra konferencen og på den baggrund udarbejde et fælles visionspapir for udviklingen af scenekunsten i Danmark.

Visionspapiret er udarbejdet i fællesskab af en kreds af personer, som tilsammen repræsenterer hele det danske scenekunstlandskab – benævnt som ”dialogkredsen” - og kulturministeren. Visionspapiret er således et fælles papir. Visioner, mål og tiltag retter sig både mod scenekunstmiljøet og mod Kulturministeriet.

Scenekunstdialogen og arbejdet med visionspapiret bygger på rapporten fra 2010 ”Scenekunst i Danmark – Veje til udvikling” og den vision for udviklingen af scenekunsten, der blev opstillet af Teaterudvalget.

Gennem arbejdet med Scenekunstdialog 2015 er peget på et overordnet udviklingsmål, nemlig styrkelse af scenekunstens kunstneriske kvaliteter, og i forlængelse heraf identificeret tre indsatsområder. I visionspapiret er beskrevet, hvordan der arbejdes med området i dag, samt udfordringer og tiltag indenfor indsatsområderne.

De tre indsatsområder er:

Arbejdet med publikumsudvikling

Visionen er, at scenekunsten om 10 år når ud til et mere mangfoldigt publikum. Scenekunstens publikum skal i højere grad afspejle mangfoldigheden i befolkningen, og der skal være udviklet nye og forskellige måder at nå og engagere publikumsgrupper på, således at områdets tilgang til publikum samlet set er bredere funderet.

Det foreslås, at der etableres et Videnscenter for Scenekunst i Kulturstyrelsen med det formål at styrke videndeling, dokumentation, rådgivning og erfaringsudveksling indenfor bl.a. publikumsudvikling. Det foreslås, at der stilles tydeligere krav om videndeling og mangfoldighed i publikumssammensætningen, eventuelt via bekendtgørelse eller rammeaftaler, og endelig foreslås det, at scenekunstens aktører i endnu højere grad benytter folkeskolereformens nye muligheder for samarbejde med folkeskolen.

Internationalisering af scenekunstmrådet

Visionen er, at hele det danske scenekunstmråde om 10 år er kendetegnet ved en høj grad af internationalisering og mange, stærke samarbejdsaktiviteter på tværs af landegrænser.

Det foreslås, at der som nævnt etableres et Videnscenter for Scenekunst i Kulturstyrelsen med det formål at styrke videndeling, rådgivning og erfaringsudveksling også indenfor internationalisering. Festivalformen har vist sig velegnet til arbejdet med internationalisering, og det foreslås derudover, at festivalområdet kortlægges med henblik på videreudvikling af området. Endelig foreslås det, at præsentationer af internationale forestillinger og samarbejdsaktiviteter koordineres, eventuelt via en forpligtelse hertil i bekendtgørelse eller rammeaftaler.

Samarbejde på tværs af scenekunstens aktører

Visionen er, at scenekunstmrådet om 10 år indeholder langt flere stærke og berigende samarbejdsaktiviteter på tværs af aktører på scenekunstmrådet og på tværs af by og land. Der er også et forstærket fokus på at skabe nye partnerskaber udenfor scenekunsten, f.eks. med andre kulturinstitutioner eller med erhvervslivet.

Det foreslås, at der stilles tydeligere krav til samarbejde via aftaler med alle institutioner, og det foreslås, at der arbejdes for at mindske barrierer for samarbejdsaktiviteter i den nuværende støttestruktur på området. Festivaler har desuden vist sig som en god ramme for at fremme samarbejdsaktiviteter og branchemøder. Området kortlægges med henblik på en videreudvikling af festivalformatet.

2.

KUNSTNERISK UDVIKLING – ET OVERORDNET UDVIKLINGSMÅL

I rapporten ”Veje til udvikling” opstilles en vision for fremtiden for scenekunsten i Danmark. I rapporten formuleres visionen således:

”I 2020 henvender scenekunsten i Danmark sig mere dynamisk, vedkommende og mangfoldigt på et internationalt niveau til alle dele af befolkningen”

Dialogkredsen bakker op om visionen, som peger på de centrale aspekter i den nødvendige udvikling af scenekunsten i Danmark. Samtidig kan man konstatere, at målsætningerne om at scenekunsten skal være dynamisk, vedkommende og mangfoldig, alle berører aspekter af scenekunstens kunstneriske kvalitet.

Det overordnede udviklingsmål for scenekunsten er derfor til stadighed at stræbe efter den højeste kunstneriske kvalitet eller de højeste kunstneriske kvaliteter, da kvalitet ikke er et entydigt mål, men kan tage mange forskellige former.

Udvikling af den kunstneriske kvalitet forudsætter, at der sker en løbende fornyelse af formater, at der skabes nye værker og bringes nye idéer i spil, og at de gængse former for scenekunst udfordres. I nogle tilfælde kan kvaliteten udvikles af den enkelte institution eller aktør. Set i et nationalt perspektiv er der under dialogmøderne og ved konferencen Scenekunstdialog 2015 peget på, at indsatsområdet ”udvikling af den scenekunstneriske kvalitet” tilgodeses bedst gennem gensidige påvirkninger i scenekunstmiljøet nationalt og internationalt og mellem miljøet og dets publikum.

Derfor er der behov for at definere veje til at opnå en styrkelse af den kunstneriske udvikling. Her er som nævnt identificeret tre indsatsområder: arbejdet med publikumsudvikling, internationalisering af scenekunsten og samarbejder på tværs af institutioner og grupperinger.

Set fra den enkelte scenekunstaktør vil den kunstneriske udvikling naturligvis altid være en symbiose af bestyrelsens strategier for institutionens eller gruppens profil og den enkelte kunstneriske leders konkrete valg af repertoire samt rum til eksperimenter. Men set ud fra et samlet nationalt scenekunstperspektiv er ovennævnte indsatsområder væsentlige for dansk scenekunsts generelle kunstneriske udvikling.

Indsatsområderne kan kun styrkes gennem en fælles indsats, og det er i den forbindelse vigtigt, at de enkelte scenekunstaktører har blik for det samlede områdes kunstneriske udvikling, og at de betragter sig selv som aktive bidragsydere hertil. Det er derfor væsentligt, at scenekunstinstitutionen og dens bestyrelse – trods risiko for mindre succesrate eller et mere usikkert indtjeningsgrundlag – eksempelvis tør eksperimentere med det kunstneriske udtryk, formater eller andet.

Blandt private virksomheder og i erhvervslivet generelt er der i dag et stadigt større ønske om at samarbejde med kulturlivet, herunder scenekunstmrådet, blandt andet fordi samarbejdet kan være en løftestang i forhold til lokal vækst og til at styrke det lokale tilhørsforhold og identitetsdannelsen. Det er derfor væsentligt, at scenekunstens aktører også har blik for sådanne nye samarbejdsmuligheder såvel som samarbejdsmuligheder på tværs af kunstarter og med andre kulturinstitutioner.

3.

SCENEKUNSTOMRÅDETS ARBEJDE MED PUBLIKUMSUDVIKLING

Når der her tales om publikumsudvikling, henviser det til institutionernes og aktørernes eget udviklingsarbejde. Altså arbejdet med at skabe en scenekunst, der tilsammen tiltrækker og vedkommer en bred og mangfoldig publikumsgruppe.

Der henvises til aktørernes arbejde med indhold, kunstnerisk udtryk, form og rammer for produktionerne og derudover til arbejdet med at engagere og involvere publikum og anvende det aktivt i scenekunstproduktionen. En afledt effekt kan være optimeret markedsføring og måske øget indtjening, men det er ikke det primære formål i relation til dette indsatsområde.

Hvorfor behov for publikumsudvikling?

Scenekunstmrådet i Danmark i dag er præget af spredning og mangfoldighed i feltet af scenekunstens aktører.¹

Den samme mangfoldighed ser man ikke i samme grad hos scenekunstens publikum. Den typiske og gennemsnitlige teatergænger i dag er en veluddannet kvinde over 50 år, jf. den del af scenekunstmrådet, som er dækket af Kulturvaneundersøgelsen (2012). Det følger også af Kulturvaneundersøgelsen, at sandsynligheden for, at man går i teater, stiger med niveau af uddannelse og indkomst, ligesom personer med anden etnisk baggrund end dansk går mindre i teatret.

Samlet set kan man konstatere, at scenekunsten kunne tiltrække og engagere et publikum, der i højere grad afspejler, at Danmark er et mangfoldigt samfund, som består af forskellige befolkningsgrupper med forskellige kulturelle forudsætninger. Da scenekunsten som kunstform afspejler

---

¹ Betegnelsen "Scenekunstens aktører" anvendes som en gennemgående betegnelse i visionspapiret. Hermed henvises bredt til alle institutionsformer – store såvel som små – og andre former for frie grupper og scenekunstgrupper.

menneskers og samfundets liv og dilemmaer, konflikter og udfordringer, bør det også henvende sig til alle.

Der er derfor behov for at styrke arbejdet med publikumsudvikling i relation til indhold, formidling og rammer. Både for at sikre fremtidige teatergængere og – ikke mindst – for at sikre, at scenekunsten appellerer til hele Danmarks befolkning.

Vision for arbejdet med publikumsudvikling

Visionen er, at scenekunsten om 10 år når ud til et mere mangfoldigt publikum. Scenekunstens publikum skal i højere grad afspejle mangfoldigheden i befolkningssammensætningen. Der skal udvikles nye og forskellige måder at nå og engagere publikumsgrupper på, så scenekunstens tilgang til publikum samlet set er bredere funderet.

9220: Portræt af en bydel/Aalborg Teater (Borgerscenen). Foto: Allan Toft

Status – hvordan arbejdes med publikumsudvikling i dag?

Befolkningssammensætningen er mangfoldigt sammensat, og behovene er forskellige alt afhængigt af alder, uddannelse, bopæl, livsstil, køn, seksualitet, sprog og etnicitet. Den overordnede tendens er, at publikum i dag er mere flygtigt, mere segmenteret og mindre ”klassisk dannet”². Det er udfordrende at fastholde og nå alle, og der er behov for at arbejde med flere forskellige modeller for publikumsudvikling. Nogle dele af scenekunsten kan henvende sig til bestemte, afgrænsede dele af publikummet, men det er væsentligt, at scenekunstmrådet samlet set henvender sig bredt.

Mange aktører på scenekunstmrådet arbejder allerede i dag aktivt med innovative måder at engagere et nyt og mere mangfoldigt publikum på. Arbejdet udfolder sig både blandt store og mindre teatre, i regi af festivaler og blandt enkeltprojekter og scenekunstgrupper³. Nogle aktiviteter foregår lokalt, andre nationalt eller i europæiske sammenhænge. Desuden arbejdes der mange steder på at tilbyde det ikke-dansktalende publikum tekstede forestillinger eller forestillinger på engelsk.

Endelig kan nævnes børneteaterområdet og danseområdet, hvor der i mange år er arbejdet målrettet for at nå alle børn, hvilket har ført til stor udbredelse af scenekunsten til børn og stor viden på området.

Nuværende udfordringer og konkrete forslag til realisering af visionen om publikumsudvikling

Scenekunstmrådet gør samlet set allerede i dag en stor indsats i forhold til publikumsudvikling, og arbejdet med publikumsudvikling har affødt en lang række erfaringer og viden om, hvordan man arbejder med publikumsudvikling.

Som det er kommet til udtryk både ved konferencen og den efterfølgende drøftelse af publikumsudvikling, er tendensen dog ofte, at scenekunstens forskellige aktører arbejder med publikumsudvikling på egen hånd. Viden og erfaringer forbliver ofte hos den enkelte aktør, og det konkrete arbejde med publikumsudvikling kunne med fordel i endnu højere grad tage afsæt i allerede eksisterende erfaringer og iværksættes med inspiration fra andre teatres arbejde.

---

² Rapporten ”Veje til Udvikling”, s. 17.

³ Betegnelsen ”scenekunstgruppe” anvendes som en gennemgående betegnelse i visionspapiret. Hermed henvises bredt til de forskellige former for mindre grupper, projektstøttede teatre, frie grupper mv.

Institutionsteatrene og de uafhængige scenekunstnere og grupper efterspørger tillige rådgivning og hjælp til, dels hvordan man konkret arbejder med publikumsudvikling, dels til dokumentation af indsatsen på området. Endelig er det fremhævet, at arbejdet med publikumsudvikling kræver økonomisk risikovillighed.

Alt i alt kan man sige, at de aktører på scenekunstmrådet, der ikke allerede er i gang, efterlyser mere konkret viden om og rådgivning i, hvordan arbejdet gribes an, og hvor den eksisterende viden kan findes. Ligeledes kan de institutioner og aktører, som allerede er i gang, lade sig inspirere af andres arbejde og understøttes i deres arbejde med dokumentation af erfaringerne. Alle bør i den forbindelse være opmærksomme på at videregive deres erfaringer med publikumsudvikling.

Med det formål at styrke indsatsen indenfor videndeling, rådgivning og erfaringsudveksling etableres et Videnscenter for Scenekunst i Kulturstyrelsen.

Videnscenteret for Scenekunst skal blandt andet beskæftige sig med publikumsudvikling, men kan have skiftende indsatsområder over tid. Derudover kan videnscenteret tage eksisterende ordninger, regulering af området og støttemuligheder op til overvejelse med henblik på rådgivning af beslutningstagere og på at understøtte scenekunstmrådets generelle udvikling.

Videnscenteret for Scenekunst har både til opgave at indsamle national og international viden og videreformidle denne viden. Derudover har det til opgave at være rådgivende sparringspartner for scenekunstinstitutioner og aktører på scenekunstmrådet og udgøre et aktivt og opsøgende bindeled mellem Kulturstyrelsen, scenekunstudannelserne og scenekunstbranchen.

Til Videnscenteret for Scenekunst knyttes et repræsentantskab med repræsentanter fra hele branchen og fra hele landet.

Repræsentantskabet udpeger et Advisory Board med faglig viden og kunnen indenfor de aktuelle fokusområder, som videnscenteret anvender som rådgivende sparringspartner og bidragsyder i sit arbejde.

Med det formål at styrke arbejdet med at engagere og involvere publikum og anvende det aktivt i scenekunstproduktionen er der desuden efterlyst tydeligere sammenhæng mellem institutionernes indsats på området og videnopbygning samt de krav, der fra tilskudsydere side stilles om publikumsudvikling, et mere mangfoldigt publikum og institutionernes videndeling i den forbindelse.

I dag forpligtes de større teatre gennem rammeaftaler med Kulturministeriet, men forpligtelsen kombineres ikke med et krav om, at viden og erfaringer deles.

Det foreslås, at der er en tydeligere forpligtelse på mangfoldighed i publikumssammensætningen, publikumsudvikling og videndeling. Det kan ske via bekendtgørelse eller andre styringsinstrumenter på området.

Det foreslås også, at der eventuelt i rammeaftalen med Den Danske Scenekunstscole ses på, hvordan scenekunstuddannelserne kan bidrage til kompetenceopbygning, rekruttering og videndeling i forhold til publikumsudvikling.

Forpligtelserne bør dog altid tage udgangspunkt i den enkelte institution, dens profil og andre opgaver. Forpligtelsen kan derfor variere fra institution til institution, ligesom institutioner kan have fokus på bestemte dele af det samlede publikum.

Folkeskolereformen åbner for nye muligheder for samarbejde mellem folkeskole og kultur- og foreningsliv. Folkeskolen er i dag forpligtet til at samarbejde med kultur- og foreningslivet.⁴ Derfor vil det være relevant at se på scenekunstens placering i folkeskolen og i dagtilbuddene. Det kan understøtte, at alle børn møder scenekunsten tidligt i deres liv. Allerede i dag stifter de fleste børn i løbet af børnehaven og skoletiden bekendtskab med scenekunsten via forestillinger enten på skolen, i børnehaven eller på scenekunstinstitutionen.

Samarbejdet med skoler og dagtilbud skal udvikles og styrkes med henblik på, at scenekunsten i højere grad kommer til at udgøre en del af skolens eller dagtilbuddets hverdag.

Scenekunstens aktører bør bruge disse nye samarbejds muligheder i folkeskoleloven og være mere opsøgende i forhold til skolen. I tråd med tankerne bag folkeskolereformen bør aktørerne fokusere på at indgå egentlige samarbejder, forløb eller partnerskaber med skoler og dagtilbud.

Desuden kan tilskudsyderne til scenekunsten – kommune, stat eller Statens Kunstfond – understøtte tilskudsmodtager i at samarbejde med folkeskole og dagtilbud via de indgåede rammeaftaler, kontrakter eller tilskudsbreve.

Endelig kan man også fremhæve den eksisterende refusionsordning på børneteaterområdet, som har til formål er at understøtte kommunernes

---

⁴ Folkeskoleloven, 3, stk. 4.

præsentation af børneteaterforestillinger på skoler og i daginstitutioner. Ordningen sikrer, at rigtig mange børn i hele landet møder scenekunsten, men ordningen bliver også oplevet af kommunerne som administrativt tung.

Kulturstyrelsen og Teatrenes Interesseorganisation har derfor indledt en dialog for at se på, om ordningen kan tilrettelægges mere fleksibelt.

4.

INTERNATIONALISERING AF SCENEKUNSTOMRÅDET

Når der her tales om internationalisering eller internationalt samarbejde, henviser det både til præsentationen af dansk scenekunst for et internationalt publikum (enten i Danmark eller i udlandet), præsentationen af international scenekunst i Danmark (f.eks. via gæstespil, koproduktioner eller samarbejde med internationale scenekunstnere) og anden form for internationalt udvekslingsarbejde indenfor scenekunstmrådet.

Hvorfor behov for internationalisering og internationalt samarbejde?

Internationalisering er en væsentlig løftestang til udvikling af scenekunstmrådet.

Internationale samarbejder og præsentation af dansk scenekunst i udlandet såvel som udenlandsk scenekunst i Danmark fungerer som en kvalitetsfremmende inspirationskilde og spiller på den måde en afgørende rolle for den kunstneriske og organisatoriske udvikling af scenekunstmrådet i Danmark.

Deltagelse i større internationale samarbejder, f.eks. tværgående EU-projekter, kan desuden danne afsæt for etablering af internationale netværk samt internationale koproduktioner og endelig være springbræt for at ansøge internationale midler eller støtteprogrammer.

Vision for internationalt samarbejde i dansk scenekunst

Visionen er, at hele det danske scenekunstmråde om 10 år er kendetegnet ved en høj grad af internationalisering og mange, stærke samarbejdsaktiviteter på tværs af landegrænser.

CPH stage. Foto: Søren Hellerup

Status – hvordan arbejdes med internationalisering i dag?

Scenekunstens aktører har gennem de seneste år skærpet fokus på det internationale samarbejde. Det bliver mere og mere udbredt at påbegynde en produktion i samarbejde med internationale scenekunstnere, og generelt gennemsyres hele scenekunstmrådet i dag af en orientering mod internationale samarbejdsaktiviteter.

Der findes mange gode eksempler på internationalt scenekunstsamarbejde. Ikke mindst gælder dette det danske børneteater, som internationalt har en ganske stærk position og en lang række gode samarbejdsrelationer. Det betyder, at der årligt spilles 5-600 danske børneforestillinger i udlandet.

Derudover har Artist in Residency-ordningen i regi af Statens Kunstfond vist sig velfungerende, særligt i forhold til scenekunstgruppernes internationale aktiviteter.

I voksenscenekunsten arbejdes i stigende grad med forskellige former for internationale samarbejder. Dette ses bredt og er en generel tendens inden for hele scenekunstmrådet, både blandt større og mindre teatre og scenekunstgrupper. Der er dog stadig stort potentiale for øget internationalt samarbejde på voksenscenekunstmrådet, idet det internationale samarbejde ikke er så fremherskende, som det er i mange andre lande. Ligeledes kunne man med fordel have en større repræsentation af dansk voksenscenekunst eller produktioner af danske instruktører eller koreografer på de større internationale teaterfestivaler.

På uddannelsesområdet er der indenfor de seneste år sket en tydelig opgradering af det internationale aspekt og de internationale rammer om uddannelserne. Uddannelserne skal i dag tilrettelægges, så der er mulighed for ophold i udlandet. Uddannelserne er også i langt højere grad end tidligere præget af at have både fastansatte og internationale gæstelærere og af samarbejdsprojekter med udenlandske uddannelsesinstitutioner og organisationer. Dette arbejde skal løbende styrkes og udvikles.

Nuværende udfordringer og konkrete forslag til realisering af visionen om internationalisering

Som nævnt finder det internationale samarbejde sted i mange sammenhænge og på forskellige niveauer, og der er gennem årene genereret erfaring og stor viden på området. Der er dog fortsat mange scenekunstinstitutioner, særligt indenfor voksenscenekunsten, hvor det internationale samarbejde spiller en mindre rolle, og disse institutioner kunne have gavn af eksisterende erfaringer.

Ved dialogmøderne er det derfor fremhævet, at indsatsen på det internationale område kan styrkes med en højere grad af videndeling og erfaringsudveksling på tværs af scenekunstmrådet.

Der efterspørges tillige konkret rådgivning og sparring i, hvordan et internationalt samarbejdsforløb kan tilrettelægges ud fra teatrets egen lokale kontekst og de finansieringsmuligheder, der er indenlands, primært Statens Kunstfonds støtte til internationale aktiviteter, og udenlands i relation til EU-støtteprogrammer og nordiske støttemuligheder samt om andre former for internationale netværk.

Med det formål at styrke indsatsen indenfor videndeling, rådgivning, sparring og erfaringsudveksling, også hvad angår internationalisering af scenekunsten, etableres som nævnt et Videnscenter for Scenekunst i Kulturstyrelsen.

Videnscenteret skal blandt andet beskæftige sig med internationalisering, men kan have skiftende indsatsområder over tid.

I det løbende arbejde med internationalisering såvel som øvrige fokusområder skal centeret samarbejde med relevante aktører på scenekunstmrådet.⁵

Det internationale samarbejde knytter sig til både præsentation af dansk scenekunst i udlandet og af udenlandsk scenekunst i Danmark samt til koproduktioner og andre samarbejdsformer med udenlandske scenekunstnere. Man bør derfor også understøtte gode rammer for, at præsentation af forestillinger kan blive opført og scenekunstnere kan mødes.

Her er festivalgenren særligt egnet, og derfor er forslaget om at styrke de allerede eksisterende festivaler for både dansk og international scenekunst også fremkommet både ved konferencen Scenekunstdialog 2015 og ved de opfølgende dialogmøder.

Festivaler er særligt egnet til at styrke internationale samarbejdsaktiviteter, da de kan promovere dansk voksenscenekunst overfor et udenlandsk publikum og samtidig præsentere internationale forestillinger og toneangivende kunstnere fra udlandet. Derudover kan festivaler skabe en ramme for, at aktører kan knytte bånd med udenlandske aktører med henblik på udveksling af instruktører, koreografer og scenografer samt igangsættelse af egentlige samarbejdsaktiviteter.

Det foreslås, at festivalområdet kortlægges med henblik på at videreudvikle festivalformatet.

Det vurderes at være en stor styrke for internationaliseringen af scenekunstmrådet, hvis der i Danmark findes en international kunstnerisk stærk festival, som i højere grad udgør et omdrejningspunkt for dansk voksenscenekunsts udveksling og dialog med omverdenen.

⁵ I forhold til det internationale område kan dette eksempelvis være Dansk ITI og Dansk Assitej

Videreudviklingen i en sådan retning bør desuden ske med blik for – og gerne i samarbejde med – de mange mindre internationale scenekunsthøjtider, der også findes i dag.

Ved de opfølgende dialogmøder såvel som i rapporten ”Veje til udvikling” er det desuden fremhævet, at det vil styrke området, hvis der er en mere koordineret, styrket og fælles indsats i tilknytning til institutioners egne præsentationer af udenlandske forestillinger og deres internationale samarbejdsaktiviteter. Det kan fremme det internationale arbejde indenfor vokscenekunsten og samtidig understøtte en langsigtet, strategisk indsats på området.

Det foreslås, at præsentationer af forestillinger og koproduktioner med udenlandske kompagnier koordineres, så de for eksempel kan vises flere steder i landet, afhængigt af muligheder og ledig scenekapacitet.

Det foreslås desuden, at institutionsteatrene inddrager andre aktører i internationale samarbejdsaktiviteter og sikrer en videreformidling af viden og erfaring indenfor det internationale arbejde.

Den fælles og koordinerede indsats samt samarbejdet på tværs af store teatre, mindre teatre og scenekunstgrupper kan eventuelt sikres via en forpligtelse i bekendtgørelse, aftaler eller andre styringsinstrumenter på området.

Formuleringen af de konkrete indsatsområder i aftaler og lignende fastlægges i dialog med den enkelte institution og ud fra en samlet overvejelse om, hvorledes dette bedst gennemføres i relation netop denne institution.

En eksisterende udfordring er endelig, at internationale samarbejdsaktiviteter kræver økonomisk risikovillighed. Ønsket med ovennævnte indsatser er derfor også, at disse kan medvirke til at kickstarte en positiv spiral eller udvikling, hvor flere danske forestillinger på sigt vækker international interesse og åbner for nye internationale samarbejds muligheder, hvilket på sigt igen potentielt kan tiltrække udenlandsk investeringsvillig kapital eller øge muligheden for at få del i EU-midler eller nordiske midler på området.

5.

SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF SCENEKUNSTENS AKTØRER

Hvorfor behov for samarbejde på tværs af scenekunstens aktører?

Danmark har et vidtforgrenet og mangfoldigt scenekunstlandskab, præget af en række store, mellemstore og mindre scenekunstinstitutioner af forskellig karakter samt en lange række mindre scenekunstgrupper. Der findes scenekunst på mange niveauer, og der er stor geografisk spredning.

I det samlede scenekunstlandskab har de små teatre og frie grupper bidraget med en vigtig grobund for nyudviklinger indenfor scenekunsten, f.eks. i forhold til dans, performance og eksperimenterende scenekunst. De mindre og mere fleksible institutioner og organisationer udgør ofte en god ramme for at eksperimentere med nye former for scenekunst og er typisk ikke udfordret af store produktionsomkostninger eller af konventioner omkring produktionspraksis.

Med samarbejde på tværs af scenekunstformer, institutioner og scenekunstgrupper vil man derfor kunne skabe et frugtbart og inspirerende møde til gavn for den kunstneriske udvikling. I samarbejdet beriger og inspirerer man hinanden, og man kan bidrage med forskellige tilgange til scenekunsten, der tilsammen skaber afsæt for udvikling i de kunstneriske produktioner. Tilsvarende kan samarbejder på tværs af de forskellige aktører ligeledes sikre, at erfaringer, viden og tilgange til arbejdet deles til gavn for alle.

Hensynet til den kunstneriske udvikling på de enkelte institutioner såvel som på scenekunstmrådet generelt udgør således en væsentlig årsag til ønsket om at fremme samarbejdsaktiviteter. Men derudover er der også praktiske fordele, da scenekunstinstitutioner kan ligge inde med produktionsudstyr, sale, lokaler eller faciliteter, som ikke er i anvendelse, hvilket kan være til gavn for andre institutioner eller scenekunstgrupper. Det samme gælder for

lokaliteter udenfor teaterverdenen, herunder virksomheder, bygninger og andre institutioner.

Dertil kan nævnes, at samarbejde fremmer innovation og nytænkning. Det gælder også samarbejde ud af scenekunstlandskabet med andre kulturinstitutioner indenfor andre kunstarter, med uddannelsessteder og offentlige institutioner eller med erhvervsvirksomheder, der har en interesse i at være med til at udvikle det scenekunstneriske produkt, eller som kan bruge synergien med en kulturinstitution til at udvikle sit eget produkt.

Vision for samarbejde i dansk scenekunst

Visionen er, at scenekunstmrådet om 10 år indeholder langt flere, stærke og berigende samarbejdsaktiviteter på tværs af aktører på scenekunstmrådet og på tværs af by og land. Der er også et forstærket fokus på at skabe nye partnerskaber udenfor scenekunsten, f.eks. med andre kulturinstitutioner eller med erhvervslivet.

TUMULT/Recoil Performance Group (Dansehallerne). Foto: Søren Meisner

Status – hvordan samarbejder scenekunstens aktører i dag?

Der er i dag generelt velvilje på hele scenekunstmrådet til samarbejde, og gennem de seneste år er der igangsat stadig flere samarbejdsaktiviteter.

Samarbejdsaktiviteterne udfolder sig på mange måder og kan være i form af samproduktioner eller koproduktioner, der løber over kortere eller længerevarende perioder, men kan også blot være et samarbejde om at præsentere en forestilling fra et mindre teater eller en scenekunstgruppe på et større teaters scener eller et andet sted i landet. Der findes eksempler på samarbejder mellem stort set alle typer af teatre: landsdelsscener med små storbyteatre, egnsteatre med projektteatre m.v.

Desuden kan nævnes, at der – særligt uden for hovedstaden – er opstået nye samarbejdsaktiviteter mellem mindre scenekunstgrupper og lokale butikker eller virksomheder om præsentation af forestillinger i atypiske rammer. Der ses eksempler på forestillinger i lokale tøjbutikker eller nedlagte bilforretninger. Ligeledes findes eksempler på, at mindre teatre får midlertidige ophold på skoler, hvor forestillingen udvikles i samspil med skolen og efterfølgende præsenteres for skolen. Formålet er at rykke forestillingen – og også gerne produktionen af forestillingen – ud af vante rammer og i højere grad bruge nærområdets muligheder. Mulighederne for samarbejder med andre aktører og med erhvervslivet er store, og bevidstheden om, at samarbejde skaber innovation og nytænkning for alle involverede, er stigende i disse år. Dette momentum bør scenekunstens aktører udnytte.

Derudover kan Turnéteatret fremhæves som et omdrejningspunkt, der i dag medvirker til at skabe samarbejdsrelationer, ligesom puljen til visning af forestillinger i København og på Frederiksberg understøtter mulighederne for møder mellem scenekunstaktører ⁶.

Som en tværgående indsats for at understøtte etableringen af samarbejdsaktiviteter kan dertil nævnes, at Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst har igangsat et forsøg med ”matchmaking”, hvor møder mellem enkeltprojekter, scenekunstgrupper og den mere etablerede del af miljøet med større scenekapacitet faciliteres.

Endelig kan nævnes festivalformatet, der generelt har vist sig som en god ramme for at skabe branchemøder og samarbejdsaktiviteter. Børneteatrene

---

⁶ Det bemærkes, at puljen til visning af forestillinger i København og på Frederiksberg udløber i 2016, og at der ikke er truffet beslutning om, hvorvidt puljen skal videreføres.

Aprilmfestival er et eksempel på dette. En tilsvarende bredt samlende festival findes ikke på voksenteaterområdet.

Nuværende udfordringer og konkrete forslag til realisering af visionen om samarbejde

Samlet set udfolder der sig i dag rigtig mange samarbejdsaktiviteter på forskellig vis. Men som påpeget både ved konferencen Scenekunstdialog 2015 og ved de opfølgende dialogmøder er der fortsat potentiale til, at endnu flere kan samarbejde, ligesom der er et ønske om at styrke motivationsfaktorerne for at iværksætte og prioritere samarbejdsaktiviteter.

Det er i den forbindelse fremhævet, at støttestrukturerne på scenekunstmrådet kan udgøre en barriere for, at samarbejdsaktiviteterne kan udfolde sig. De forskellige ordninger, tilskudsmulighederne og reguleringen af scenekunstmrådet kan have tendens til at fastholde teatrene i deres organisering, form og kunstneriske indhold.

Der etableres et Videnscenter for Scenekunst i Kulturstyrelsen. Centeret skal beskæftige sig med internationalisering og publikumsudvikling, og derudover har centeret mulighed for at tage eksisterende ordninger, regulering af området og støttemuligheder op til overvejelse med henblik på rådgivning af beslutningstagere og på at understøtte scenekunstmrådets generelle udvikling.

En anden faktor, der vanskeliggør samarbejdsaktiviteterne, er, at scenekunstinstitutionerne typisk arbejder med en lang planlægningshorisont, som gør, at samarbejdsaktiviteter skal planlægges lang tid i forvejen. Ønsket er snarere, at samarbejdsprojekter med eksempelvis mindre scenekunstgrupper kan igangsættes med det samme, når de rette forudsætninger er til stede.

Endelig er det påpeget, at særligt scenekunstgrupperne efterspørger et større kendskab til institutionsteatrenes muligheder for samarbejdsaktiviteter med den øvrige del af scenekunstmrådets aktører. I forlængelse heraf er det ligeledes ønsket, at institutionsteatrene har et større kendskab til eksisterende scenekunstgrupper i lokalområdet og i hele landet.

Med blik for den samlede branches udvikling og i lys af disse forskellige forhold, som hver især kan begrænse samarbejdsaktiviteterne, bør man fra centralt hold understøtte, at samarbejdsaktiviteter igangsættes og finder sted.

Det er derfor fremhævet både ved konferencen Scenekunstdialog 2015 og ved de opfølgende dialogmøder, at der er behov for tydeligere signaler og krav til samarbejdet. Dette gælder særligt i regi af de rammeaftaler, der indgås mellem myndighederne – staten såvel som kommunerne – og scenekunstinstitutionerne.

Der eksisterer allerede et krav om at iværksætte samarbejdsaktiviteter i visse aftaler, eksempelvis hos Det Kongelige Teater, landsdelsscenerne og Det Københavnske Teatersamarbejde, men de følges ikke op med præcise indikatorer eller succeskriterier for indfrielsen af kravet om øget samarbejde.

Det foreslås at skærpe de store teatres forpligtelser overfor de mindre scenekunstinstitutioner og scenekunstgrupper ved, at der i rammeaftalerne formuleres mere specifikke krav til målopfyldelsen.

Dette skal som hidtil ske i dialog med det enkelte teater og dets bestyrelse og indarbejdes, hvor det er relevant i forhold til teatrets profil, organisation og lokale samarbejdsmuligheder, og således at teatrene kan opfylde deres øvrige forpligtelser.

For de mindre scenekunstgruppers vedkommende lægger Statens Kunstfond i sin vurdering af ansøgninger om projekttilskud vægt på, at de ansøgte projekter indbefatter samarbejde med andre aktører, herunder institutioner.

For så vidt angår egnsteatre og små storbyteatre videreføres og fastholdes den allerede igangværende dialog mellem projektstøtteudvalget for scenekunst, kommunerne og de enkelte teatre om, hvordan sådanne samarbejdsforpligtelser kan indgå i den enkelte egnsteateraftale eller aftale om små storbyteatre.

Derudover er der behov for en styrket indsats, dels i relation til koordinering af samarbejdsaktiviteterne og kortlægning af ledige scener og faciliteter – som eksempelvis kan stilles til rådighed for frie scenekunstaktører - dels i relation til rådgivning af mindre erfarne teatre og scenekunstgrupper, der ønsker at iværksætte samarbejder.

For så vidt angår de små teatre, er det ved dialogmøderne blevet fremhævet, at de efterspørger konkret hjælp til, hvordan samarbejdsaktiviteter kan tilrettelægges og kontrakter indgås. Derudover kan det ofte være hensigtsmæssigt, at det er en tredje instans – og ikke scenekunstgruppen selv – der er opsøgende i forhold til mulige samarbejdsaktiviteter.

Der skal i den forbindelse gøres opmærksom på, at Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst i samarbejde med Bikuben Fonden har opslået en idéindkaldelse vedrørende sparring, udvikling og samarbejde på

tværs af scenekunstmrådet inklusiv det frie felt. Der er tanker om at etablere en udviklingsplatform for scenekunsten i Danmark, og det forventes, at dette initiativ vil kunne imødekomme behovet for koordinering, rådgivning og udvikling.

Herudover kan festivalformatet fremhæves – også hvad angår indsatsområdet i forhold til samarbejde mellem aktørerne. Udover at skabe en ramme for præsentation af internationale forestillinger er festivalformatet et godt udgangspunkt for at skabe møder for scenekunstbranchen, som kan føre til egentlige samarbejdsaktiviteter – nationalt såvel som internationalt. Der er imidlertid behov for at skabe et overblik over festivalerne i Danmark, deres funktion og virkeområde.

Derfor gennemføres en kortlægning, som skal have fokus på mulige udviklingsveje for festivalerne, bl.a. i forhold til at afdække behovet for én samlende festival for voksenteatret.

6.

VEJEN VIDERE – DE FØRSTE SKRIDT

Dette visionspapir for udviklingen af scenekunsten i Danmark er blevet til i en – for scenekunsten – hidtil uset ånd af samarbejdsvilje og lyst til at trække i den samme retning. Dialogkredsen har været bredt sammensat og har bestået af såvel organisationsrepræsentanter som personligt udpegede aktører fra scenekunstmrådet.

Det første skridt i retning af at indfri visionerne er, at det er lykkedes alle disse aktører at blive enige om en fælles vision og om at sætte nogle enkelte helt konkrete initiativer i værk. Det er måske den mest afgørende forudsætning for at nå et mål, at alle er enige om at bevæge sig i samme retning.

Det er dialogkredsens håb, at alle scenekunstens aktører uanset størrelse vil tage papirets målsætninger med i deres arbejde med at udvikle deres egen virksomhed – uanset dens størrelse eller rækkevidde, ligesom det er såvel håbet som forventningen, at bestyrelser og tilskudsydere vil indtænke visionens perspektiver i den dialog, der er med aktørerne, og i de aftaler, der indgås med teatre og andre scenekunstinstitutioner og det frie felts aktører.

Kulturministeriet vil på sin side lade visionen danne grundlag for de aftaler, der i løbet af efteråret 2015 skal indgås med de store teatre samt for den politiske flerårsaftale for Det Kongelige Teater, som ligeledes skal forhandles i efteråret.

Umiddelbart efter sommerferien vil Kulturministeriet ved Kulturstyrelsen påbegynde arbejdet med at etablere Videnscenteret for Scenekunst. Der er afsat 1,5 mio. kr. til formålet i 2015, og der forventes afsat i alt 3 mio. kr. til centeret årligt 2016-2018 og 1,5 mio. kr. i 2019. Af disse midler skal Kulturstyrelsen ansætte medarbejdere til centeret, ligesom midlerne skal anvendes til at igangsætte aktiviteter. Videnscenteret vil ligeledes kunne have gavn af Kulturstyrelsens øvrige faglige viden indenfor scenekunstmrådet og kompetencer indenfor statistik og data på kulturområdet.

BILAG

Dialogkredsen for Scenekunstdialog 2015 bestod af følgende personer:

Udpeget som repræsentant for organisation eller udvalg:

- **Ditte Maria Bjerg** – formand for Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst
- **Gitta Malling** – formand for Teatrenes Interesseorganisation (TIO) og teaterchef for Limfjordsteatret
- **Gritt Uldall-Jessen** – ordførende for Uafhængige Scenekunstnere og dramatikere
- **Kasper Wilton** – formand for Danske Teatres Fællesorganisation og teaterchef for Folketeatret
- **Lars Salling** – formand for Danmarks Teaterforeninger.

Personligt udpegede enkeltpersoner med viden og kendskab til scenekunstmrådet:

- **Jakob Højgaard Jørgensen** – teaterchef for Teater Nordkraft
- **Jens August Wille** – teaterchef for Odense Teater og involveret i projektet Theatron
- **Jørgen Carlslund** – leder af børneteateret ZeBu
- **Lasse Bo Handberg** – teaterleder for Mungo Park Kolding
- **Lars Seeberg** – leder af EU-projektet Theatron og formand for Teaterudvalget 2008-10
- **Laura Ramberg** – sekretariatsleder for Dansk ITI
- **Mette Wolf** – teaterchef for Nørrebro Teater
- **Mikael Fock** – leder af Kulturværftet i Helsingør og medlem af Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst
- **Sven Müller** – operachef ved Det Kongelige Teater
- **Tina Tarpgaard** – koreograf og tidligere medlem af bestyrelsen for Uafhængige Scenekunstnere.